

Wydział Informatyki	Imię i nazwisko: 1. Kawa Michał 2. Smyda Tomasz	Rok: II	Grupa: 5	Zespół: 3
PRACOWNIA FIZYCZNA WFIS AGH	Temat: Fale podłużne w ciałach stałych			Nr ćwiczenia: 29
Data wykonania: 07.11.2023	Data oddania: 13.11.2023	Zwrot do popr.:	Data oddania:	Data zaliczenia:
				OCENA:

Fale podłużne w ciałach stałych

Ćwiczenie nr 29

Kawa Michał
Smyda Tomasz

Spis treści

1 Wstęp	3
1.1 Cel ćwiczenia	3
2 Opis ćwiczenia	3
3 Układ pomiarowy	3
4 Przebieg doświadczenia	4
5 Wyniki pomiarów	4
6 Opracowanie wyników pomiaru	4
6.1 Niepewności pomiarowe typu B	4
6.2 Badanie mosiężnego pręta	5
6.2.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku	5
6.2.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału	5
6.3 Badanie stalowego pręta	5
6.3.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku	6
6.3.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału	6
6.4 Badanie miedzianego pręta	6
6.4.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku	6
6.4.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału	6
6.5 Badanie aluminiowego pręta	7

6.5.1	Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku	7
6.5.2	Wyznaczenie modułu Younga materiału	7
7	Wnioski	7

1 Wstęp

1.1 Cel ćwiczenia

Celem ćwiczenia było wyznaczenie długości fali λ , prędkości fali v oraz modułu Younga E dla różnych materiałów na podstawie pomiaru częstotliwości f fal dźwiękowych w pręcie.

2 Opis ćwiczenia

Prędkość rozchodzenia się fali w pręcie wytworzonym z jednorodnego materiału o gęstości ρ dana jest wzorem:

$$v = \sqrt{\frac{E}{\rho}}$$

Po przekształceniu otrzymujemy wzór na moduł Younga:

$$E = \rho v^2$$

W badanym pręcie fala wywołana przez nas interferuje z falą odbitą, tworząc falę stojącą. Odległość między węzłami tej fali stanowi połowę jej długości, więc:

$$l = \frac{1}{2}\lambda$$

Po określeniu częstotliwości f fali oraz odległości l między węzłami (w tym przypadku jest ona równa długości pręta), przy użyciu wzoru poprzedniego możemy wyprowadzić wzór na prędkość rozchodzenia się fali:

$$v = 2lf$$

Korzystając z poprzednich wzorów możemy wyrazić moduł Younga w postaci

$$E = 4\rho l^2 f^2$$

3 Układ pomiarowy

Głównymi elementami stanowiska były 4 pręty wykonane z różnych materiałów: aluminium, miedzi, stali oraz mosiądzu, o długościach ok. 200 cm każdy i komputera z zainstalowanym oprogramowaniem Zelscope do mierzenia częstotliwości fal. Dodatkowo w skład układu pomiarowego wchodziły:

- suwmiarka o dokładności 0,005 cm;
- miarka o dokładności 0,1 cm;
- waga elektroniczna o dokładności 1 g;
- mikrofon;
- młotek, który służył do wprowadzania prętu w drgania.

4 Przebieg doświadczenia

Na początku ćwiczenia zapoznaliśmy się z nieznanym wcześniej przez nas oprogramowaniem Zelscope dostępnym na komputerze. Następnie wykonaliśmy pomiary na danych próbkach materiałów, w celu obliczenia wartości gęstości danych materiałów oraz porównaliśmy je z wartościami tablicowymi. Później wprowadzaliśmy pręty w ruch drgający za pomocą młotka, uderzając pręt z przeciwnego końca, gdzie znajdował się mikrofon i zapisywaliśmy częstotliwości dla odpowiednich harmoniczných. Na końcu zmierzaliśmy długości prętów.

5 Wyniki pomiarów

Materiał próbki	Średnica [cm]	Długość [cm]	Objętość [cm ³]	Masa [g]	Gęstość [$\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$]	Wartość tablicowa gęstości [$\frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$]
Mosiądz	1,2	12	13,57	114	8,4	8,73
Stal	1,2	12	13,57	106	7,81	7,9
Miedź	1,2	12	13,57	120	8,84	8,96
Aluminum	1,6	12	24,13	69	2,86	2,7

Tabela 1: Wyniki pomiaru gęstości materiałów

6 Dalsze wyniki oraz ich opracowanie

6.1 Niepewności pomiarowe typu B

Zasadniczymi niepewnościami były przyrządy pomiarowe z pewnymi niedokładnościami: suwmiarka, miarka, waga elektroniczna i mikrofon:

- niedokładność suwmiarki: $u(d_s) = 0,005 \text{ cm}$;
- niedokładność miarki: $u(d_m) = 0,01 \text{ cm}$;
- niedokładność wagi: $u(m) = 1 \text{ g}$;
- niedokładność mikrofonu: $u(f) = 25 \text{ Hz}$

6.2 Badanie mosiężnego pręta

Nr harmonicznej	Częstotliwość fali [Hz]	$u(\lambda_i)$ [m]	Długość fali [m]	$u(v_i)$ [$\frac{m}{s}$]	Prędkość fali [$\frac{m}{s}$]
1	889,41	0,00020	4,042	101	3594,995
2	1758,82	0,00010	2,021	51	3554,575
3	2647,06	0,000067	1,347	34	3565,59
4	3535,29	0,000050	1,011	25	3574,178
5	4429,41	0,000040	0,808	20	3578,963
6	5282,35	0,000033	0,674	17	3560,304

Tabela 2: Wyniki dla mosiądzu

6.2.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku

Prędkość dźwięku $\bar{v}_{CuZn}$ w pręcie mosiężnym wynosi:

$$u(\bar{v}_{CuZn}) \approx 21 \frac{m}{s}$$

$$\bar{v}_{CuZn} = \frac{\sum_{i=1}^6 v_i}{6} \approx 3571 \frac{m}{s}$$

6.2.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału

Wyliczając wartość modułu Younga otrzymujemy:

$$E = 107,143 \text{ GPa}$$

$$U(E) = 19,859 \text{ GPa}$$

Porównując wartość otrzymaną z tablicową równą 103 GPa - 124 GPa, stwierdzamy, że wyliczona wartość jest prawidłowa.

6.3 Badanie stalowego pręta

Nr harmonicznej	Częstotliwość fali [Hz]	$u(\lambda_i)$ [m]	Długość fali [m]	$u(v_i)$ [$\frac{m}{s}$]	Prędkość fali [$\frac{m}{s}$]
1	1258,82	0,00020	3,936	98	4954,716
2	2517,65	0,00010	1,968	49	4954,735
3	3776,47	0,000067	1,312	33	4954,729
4	5070,59	0,000050	0,984	25	4989,461
5	6329,41	0,000040	0,787	20	4981,246
6	7588,24	0,000033	0,656	16	4977,885

Tabela 3: Wyniki dla stali

6.3.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku

Prędkość dźwięku $\bar{v}_{\text{FeC}}$ w pręcie stalowym wynosi:

$$u(\bar{v}_{\text{FeC}}) \approx 23 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$\bar{v}_{\text{FeC}} = \frac{\sum_{i=1}^6 v_i}{6} \approx 4967 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

6.3.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału

Wyliczając wartość modułu Younga otrzymujemy:

$$E = 192,679 \text{ GPa}$$

$$U(E) = 25,798 \text{ GPa}$$

Porównując wartość otrzymaną z tablicową równą 190 GPa - 210 GPa, stwierdzamy, że wyliczona wartość jest prawidłowa.

6.4 Badanie miedzianego pręta

Nr harmonicznej	Częstotliwość fali [Hz]	$u(\lambda_i)$ [m]	Długość fali [m]	$u(v_i)$ [$\frac{\text{m}}{\text{s}}$]	Prędkość fali [$\frac{\text{m}}{\text{s}}$]
1	964,71	0,00020	3,972	99	3831,828
2	1929,41	0,00010	1,986	50	3831,808
3	2882,35	0,000067	1,324	33	3816,231
4	3835,29	0,000050	0,993	25	3808,443
5	4811,76	0,000040	0,794	20	3820,537
6	5788,24	0,000033	0,662	17	3831,815

Tabela 4: Wyniki dla miedzi

6.4.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku

Prędkość dźwięku $\bar{v}_{\text{Cu}}$ w pręcie miedzianym wynosi:

$$u(\bar{v}_{\text{Cu}}) \approx 23 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$\bar{v}_{\text{Cu}} = \frac{\sum_{i=1}^6 v_i}{6} \approx 3822 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

6.4.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału

Wyliczając wartość modułu Younga otrzymujemy:

$$E = 129,116 \text{ GPa}$$

$$U(E) = 21,953 \text{ GPa}$$

Porównując wartość otrzymaną z tablicową równą 110 GPa - 135 GPa, stwierdzamy, że wyliczona wartość jest prawidłowa.

6.5 Badanie aluminiowego pręta

Nr harmonicznej	Częstotliwość fali [Hz]	$u(\lambda_i)$ [m]	Długość fali [m]	$u(v_i)$ [$\frac{m}{s}$]	Prędkość fali [$\frac{m}{s}$]
1	1294,12	0,00020	4,004	100	5181,656
2	2600	0,00010	2,002	50	5205,2
3	3894,12	0,000067	1,335	33	5198,65
4	5176,47	0,000050	1,001	25	5181,646
5	6505,88	0,000040	0,801	20	5211,21
6	7788,24	0,000033	0,667	17	5194,756

Tabela 5: Wyniki dla aluminium

6.5.1 Wyznaczenie prędkości dźwięku w ośrodku

Prędkość dźwięku $\bar{v}_{Cu}$ w pręcie aluminiowym wynosi:

$$u(\bar{v}_{Cu}) \approx 23 \frac{m}{s}$$

$$\bar{v}_{FeC} = \frac{\sum_{i=1}^6 v_i}{6} \approx 5195 \frac{m}{s}$$

6.5.2 Wyznaczenie modułu Younga materiału

Wyliczając wartość modułu Younga otrzymujemy:

$$E = 77,206 \text{ GPa}$$

$$U(E) = 9,834 \text{ GPa}$$

Porównując wartość otrzymaną z tablicową równą 69 GPa, stwierdzamy, że wyliczona wartość jest prawidłowa.

7 Wnioski

Wszystkie wyliczone wartości są zgodne z wartościami tablicowymi, więc można uznać, że całość doświadczenia została przeprowadzona z powodzeniem. Na podstawie tabel 2-5 widać również, że prędkość fali w materiałach nie zależy od częstotliwości.